

**УРОК: 21**

**ДАТА: 25.01.23**

**ГРУПА: 34**

**Тема: Просте ускладнене речення.**

**Мета:** поглибити знання про прості ускладнені речення, однорідні члени речення, відокремлювальні члени речення, звертання; уміння виділяти головне в темі, що вивчається; творча уява й працювати самостійно та в колективі, навички складання усного монологічного висловлення; розпізнавати просте речення з однорідними членами, звертаннями, вставними словами, словосполученнями, реченнями, відокремленими членами (означеннями, прикладками, додатками, обставинами), зокрема уточнювальними; правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості таких речень у мовленні.

**Обладнання:** підручник, зошити, вправи, додатковий матеріал.

**Тип заняття:** урок формування практичних умінь і навичок .

## ПЕРЕБІГ ЗАНЯТТЯ

**I. Організаційний момент**

**II. Оголошення теми й мети заняття**

**III. Актуалізація опорних знань, умінь і навичок студентів**

**IV. Виклад основного матеріалу. Лекція викладача.**

Ускладнювальний косполонент	Приклад
вставні конструкції	<i>Там, кажуть, з гір усю країну видно.</i>
вставлені конструкції	<i>Годинник бив – що з ним? – не ту годину.</i>
звертання	<i>Зоре моя вечірняя, зійди над горою.</i>
однорідні члени речення	<i>Питай не старого, а бувалого.</i>
відокремлені члени речення	<i>Не знаючи броду, не лізть у воду.</i>

**V. Опрацювання навчального матеріалу**

**Вправа 1.**

Перепишіть речення й виконайте завдання (розділові знаки пропущено).

1. Без коріння нічого нема на землі крім каміння (Г. Коваль). 2. Дехто виходячи в люди перестає бути людиною (Л. Сухоруков). 3. Полювання як ви потім побачите потребує багато часу (Остап Вишня). 4. Від щастя світлу і заплакану її він носить на руках (В. Кобець). 5. Куди ж мене зовеш брунатна бджілко? (В. Стус). 6. Кожна держава складається та стверджується непорушною цілістю кордонів (П. Орлик). 7. У міфічну старовину були кентаври істоти з головою й тулубом людини та кінським крупом на струнких і безвідмовних кінських ногах (Є. Гуцало).

*А. Розставте розділові знаки.*

*Б. Підкресліть однією рискою ускладнювальні компоненти.*

### ***Вправа 2.***

**Прочитайте речення. Розставте розділові знаки при вставних членах речення. Поясніть їх умови вживання.**

1. Генерал спасибі ні кришечки не сердитий, узяв «прошеніє», віддав сховати. 2. Драгоман однак небагато обіцяв. 3. Ідуть мовчазно ковалі, а в хлопця руки в мозолі. Він може теж коваль? 4. А він живий дивись живе! 5. Петро Андрійович був безперечно одним з найближчих друзів її чоловіка. 6. Безмежна краса ночі скорила б здається мертво каміння. 7. Легенькими хвилями озеро набігало на греблю і очевидно підточувало її. 8. Справді сонце встало й оглядало світ палаючим оком, а на степовому горизонті немов справді зависла хмарка куряви. 9. Виходить зараз їй двадцять три роки. 10. До речі я звичайно де в чому згоден з вами.

### ***Вправа 3.***

**Прочитайте речення. Розставте розділові знаки при вставлених конструкціях. Поясніть умови їх вживання.**

1. За селом зелено-зелено, і по хвилях перевели червоні од сонця. 2. Антон Антонич так звали вчителя схилився над столом і щось уважно розглядав. 3. Він похапцем зібрав найпотрібніші речі, примусив Глафіру Платонівну надягти свій костюм сестри-жалібниці ось коли він став у пригоді! І постукав до спальні. 4. За вікном згори було видно шуміло, вирувало залите сонцем місто. 5. Ще недавно просто, здається, учора було стояли ми ще з нею під нашою улюбленою вишнею.

### ***Вправа 4.***

**Прочитайте речення. Вставте пропущені розділові знаки при звертаннях. Поясніть їх вживання.**

1. Народе мій сумний я – плід твого чрева, я прапор твій підняв над київські врата... 2. О рідне слово хто без тебе я? 3. Учїться в нього юні гранослови в незграбній брилі думки віднайти ясні і вперті лінії плити, придатної для вічної будови. 4. Скажи мені моя душе де наше поле, де чуже? 5. Зупини мене мій Творче бо вертаюся назад... 6. О друже мій попереду розлука, а зустрічі – чи трапляються вони, і наші спільні радощі і муки чи пливуть із серця глибини? 7. Понеси мене на крилах родосте моя де на пагорбах і схилах сонця течія.

## **VI. Рефлексія**

### **VII. Домашнє завдання**

**Прочитайте речення. Поставте там, де потрібно, розділові знаки при однорідних членах речення.**

1. У світі є священні імена, священні речі Честь Вітчизна Праця. 2. Все бачить співець у широкому роздолі і небо і море красу світову – і людям співає він пісню нову. 3. На віршечку стрілецької гори у долинах скрізь уже панувала тиша. 4. День вечір ніч ранок все біле все тьмяне ні темне ні видне. 5. Блакитне море небо й чарівні зелені береги затоки усе залите сяйвом південного сонця. 6. Зерно і камінь суша і вода достойні будь зображені в картині.

**Прочитайте речення. Поставте розділові знаки при відокремлених членах речення.**

1. Переляканий без шапки запорошений снігом мчався Василько по дорозі назустріч холодному вітрові. 2. Ніжна блакитна хвиля чиста й тепла кидала на берег тонке мереживо піни. 3. Учитель математики пропахлий чебрецем та рутою подільського села він у військових академіях не вчився. 4. І світає і смеркає і знову смеркає а москаля її сина немає немає. 5. Дикі качки крім базару водяться на лугових озерах та по очеретах і тихих-тихих плесах на річках. 6. Крім спеціальної освіти потрібне ще яскраве обдаровання. 7. На переправі стали прикордонники перевіряючи документи бійців і окремих команд, що наздоганяли фронт. 8. Я готовий кричати щосили надриваючи голос свій.

**УРОК: 22**

**ДАТА: 25.01.23**

**ГРУПА: 34**

**Тема: Будова складного речення й логічні помилки в ньому.**

**Мета:** поглибити знання про складне речення й логічні помилки у ньому; уміння будувати складні речення; знання про види складних речень; орфографічні й пунктуаційні навички; мовленнєво-комунікативні вміння, логічне мислення; закріпити навички роботи в групах та парах.

**Обладнання:** підручник, зошити, вправи, додатковий матеріал.

**Тип заняття:** урок практичного засвоєння матеріалу.

## **ПЕРЕБІГ ЗАНЯТТЯ**

**I. Організаційний момент**

**II. Оголошення теми й мети заняття**

**III. Актуалізація опорних знань, умінь і навичок студентів**

**IV. Виклад основного матеріалу. Лекція викладача.**

### **Складне речення**

**Складне речення** має дві частини (або більше частин), що поєднані за **сміслом та інтонаційно**. У складному реченні дві або більше граматичних основ: *Настане літо, жовтий цвіт укріє литі до вершини (Я. Щоголів).*

<b>Складне речення</b>			
<b>сполучникове</b>		<b>безсполучникове</b>	<b>з різними видами зв'язку</b>
складносурядне	складнопідрядне		
<i>Лиш храм збудуй, а люди в ньому придуть</i> (Л. Костенко)	<i>Коли в людини є народ, тоді вона уже людина</i> (Л. Костенко)	<i>Сади стоять, обдмухані вітра - ми, листки летять, киваючи гілля</i> (Л. Костенко).	<i>Там повен двір любистку, цвітуть такі жоржини, і вишні чорноокі стоять</i>

			до холодів (Л. Костенко).
[ ], а [ ].	за якої умови? (Коли ), [ ].	[ ], [ ].	[ ], [ ] і [ ].

### Логічні помилки в складному реченні

Приклад	Коментар
<i>Повернули спортсменку до нашої команди, яку раніше дискваліфікували через порушення правил.</i>	Виходить, що раніше дискваліфікували не спортсменку, а команду ( <b>команда, яку</b> раніше дискваліфікували). Отже, сполучне слово, що приєднує до головної частини підрядне означальне речення, має стояти безпосередньо після слова, якого стосується: <i>До нашої команди повернули <b>спортсменку, яку</b> раніше дискваліфікували через порушення правил.</i>
<i>Перше, на чому я хочу наголосити, це на аналізі наших перспектив.</i>	Якщо опустити підрядну частину й прочитати головну (її виділено напівжиром), то вийде набір слів: <i>Перше... – це на аналізі наших перспектив.</i> Тобто частини головного речення мають бути граматично пов'язані: <i>Перше ... – це аналіз наших перспектив.</i> Отже, складне речення має бути таким: <i><b>Перше, на чому я хочу наголосити, – це аналіз наших перспектив.</b></i>
<i>Консультантка детально розповідала про якість тканин, і мене це мало цікавило.</i>	Щоб частини цього складносурядного речення були логічно пов'язані, потрібно вжити протиставний сполучник <b>але (проте, однак)</b> на місці єднального <b>і</b> : <i>Консультантка детально розповідала про якість тканин, <b>але</b> мене це мало цікавило.</i>
<i>Мені розповіли, де глибокі місця й про отруйних риб.</i>	Частини складного речення мають бути одноплановими за граматичним оформленням, тому не логічно поєднувати підрядну частину <i>де глибокі місця</i> й додаток <i>про отруйних риб</i> . Тут потрібно використати або дві підрядні частини, або два додатки: <i>Мені розповіли, де глибокі місця та які бувають отруйні риби. Мені розповіли про глибокі місця й отруйних риб.</i>
<i>Ми не поїдемо до Одеси, Тому що погодні умови не дають можливості цього зробити.</i>	Не можна штучно розривати частини складнопідрядного речення, хоча письменники іноді це роблять з певною стилістичною метою (прийом парцеляції). Отже, наведені два речення треба об'єднати в одне: <i>Ми не поїдемо до Одеси, тому що погодні умови не дають можливості цього зробити.</i>

### V. Опрацювання навчального матеріалу

### ***Вправа 1.***

**Побудуйте структурні схеми до кожного речення й визначте їхній вид.**

1. Поетів ніжних в нас багато, але мислителів ще мало (П. Тичина). 2. Ми підем, де трави похилі, де зорі в ясній далині, і карії очі, і рученьки білі ночами насняться мені (А. Малишко). 3. Не бійтесь заглядати у словник: це пишний яр, а не сумне провалля (М. Рильський). 4. Зерно в землю теж кладуть, щоб воно воскресло в житі (Б. Олійник). 5. Діла добрих оновляться – діла злих загинуть (Т. Шевченко). 6. Думою тугу розвію, щоб був я завжди таким, яким мене мати вродила й благословила в світі (В. Стус). 7. Або не сокіл я, або зломила мені неволя крила (Леся Українка).

### ***Вправа 2.***

**Прочитайте речення й виконайте завдання.**

1. Сестра подарувала мені книжку, яка старша за мене на два роки. 2. Я не ставлю жодного запитання своїй тітці. Бо її важко потім зупинити. 3. Ми розглядали питання, як організувати випускний вечір і про підготовку до ЗНО. 4. Батьки поїхали в «Епіцентр», і він не працював. 5. Головне, на чому наполягали вчителі, – це на нашій уважності.

*А. Знайдіть логічні помилки в будові речень і прокоментуйте їх.*

*Б. Відредагуйте й запишіть речення.*

## **VI. Рефлексія**

- З підручником

## **VII. Домашнє завдання**

**Побудуйте структурні схеми до кожного речення й визначте їхній вид.**

1. Ще немає ні людства, ні преси, ні головліту, а цензура вже є (Л. Костенко). 2. Щоб жити – я всі кайдани розірву (П. Тичина). 3. Налагодь струни золоті: весна бенкет справляє (Олександр Олесь). 4. Поки живий, я хочу справді жити, а боротьби життя мені не страх (І. Франко). 5. І досі сниться: під горою між вербами та над водою біленька хаточка (Т. Шевченко). 6. Хіба не вірите, що скоро день засвітить, що сонце наше вже з-за обрію встає (Олександр Олесь).

**Прочитайте речення й виконайте завдання.**

1. На зборах батьки поцікавилися, коли будуть канікули й про випускний вечір. 2. Друзі запрошували на вечірку, і мені не хотілося туди йти. 3. Я поїхав на автомобілі товариша, що розганяється до сотні за сім секунд. 4. Головне, на чому зосередити увагу, – це на рекламі.

*А. Знайдіть логічні помилки в будові речень і прокоментуйте їх.*

*Б. Відредагуйте й запишіть речення.*

***Шановні здобувачі освіти, прошу Вас додатися до мого акаунту [maryporazova@gmail.com](mailto:maryporazova@gmail.com) на платформу <https://classroom.google.com>  
Код курсу: sianpne***